

Elinor Torp: Vad kostar utanförskapet?

Vad är grunden till att hatet gror? Författaren och journalisten Elinor Torp skriver om tragedin i Örebro, utanförskapet i skolan – och om ett Sverige som brukade vara världsledande i förebyggande.

9 min • 7 feb 2025

// Anders Wiklund/TT

Lyssna på artikeln

”Skriv. Till Moses”, sa hon.

Jag skrev:

Till Moses och mamma.

”Han lever inte längre.”

Hon tystnade.

”Men han fick vara lycklig sina sista år.”

Hon hejdade sig.

”Efter att han diagnostiserats med cancer.”

Redan under samtalet om min bok *Flickan i korridoren* räckte mamman upp handen och berättade att hon jobbar som kurator på en skola. Hon påminde mig om att det finns pojkar också som vänder det inåt. Hennes son Moses var sån.

Nu efteråt berättar hon resten. Fram till cancerdiagnosen var det tufft i skolan. Sonen lagrade och lagrade, precis som Karolina i min bok. Han gick sönder av att vara där. Ingen såg honom och han fick ingen hjälp alls.

”Att det ska till cancer”, sa hon, liksom för sig själv.

Men så var det. Skolan gjorde allt i sin makt och det blev bra.

”Han fick några lyckliga år. Han sa till mig: Mamma, jag mår bra nu.”

Tisdag den 4 februari, en dag som ingen i Sverige kommer att glömma.

Kuratorn och jag byter namn och nummer och hon vill gärna ha kontakt med mamman i boken. Det var ungefär lika länge sedan deras barn dog. En sorg som gnager genom märg och ben. Och just den här dagen är hela landet i sorg. De flesta av oss på avstånd, i avsky och skräck. En ensam galning som öppnat eld mot helt oskyldiga människor inne på en skola för vuxenelever. Ännu vet man inte vem eller varför. Men redan på kvällen har Flashback-maskineriet skramlat fram ett namn: Rickard Andersson. Dagarna som följer tecknas bilden av en ganska så klassisk ensamvarg som levt isolerad i hela sitt vuxna liv och mobbades som barn i skolan. I skolans korridorer gick han med handen för munnen och kallades ”luvan” för att han kröp så djupt in i sin luvtröja, skriver tidningarna.

Jag tänker som de flesta av oss många tankar. Aktar mig för att skriva något, för snabbt. Men kan sedan inte låta bli. Två delar i det hemska, skriver jag: Vad resulterar den hårda anklagande retoriken i där vi omväxlande pekar finger åt olika folkgrupper? Och hur har vi kunnat fiffla sönder så viktiga institutioner som skolan så till den grad att vi skapar skador i själen för livet – hos både flickor och

pojkar.

En del agerar ut. Andra utplånar sig själva inombords.

Grogrund. Rotorsaker. Förebyggande. Ord som inte får många läsare att klicka vidare. Ord som inte är *mord*. Inga tydliga gärningsmän. Skittrista, verkligen gäspigt urbota skittrista ord, som tröttar ut de redan trötta svenskarna. Men kanske måste vi ibland stanna upp och vara just så urtråkiga. Fråga oss. Vad kostar det att inte gräva i roten till problemen eller grunden som får hatet att gro? Vad kostar det att inte förebygga?

Risbergsskolan är vindlande stor, 17 500 kvadratmeter. När skolan renoverades för att bli Komvux fick jag och en fotograf komma in här i ett helt annat ärende. Det kommunala fastighetsbolaget hade upphandlat en entreprenör som skulle göra om inredning och fasad. Entreprenören hade i sin tur tagit in entreprenörer som tagit in entreprenörer – ja ni känner igen visan. Ingen har längre koll på vilka människor och firmor som vistas på arbetsplatsen. Fotografen och jag hade fått reda på att två unga uzbeker sågat med tigersåg genom rörböjar fulla med asbest. De farliga fibrerna hade regnat ner i migrantarbetarnas lungor och de hade sedan burit ut det cancerframkallande isoleringsmaterialet till öppna containrar ute på skolgården. Ingen hade upplyst dem om att det fanns asbest i rören. Eller ens vad asbest var. Är det gas? Är vi förgiftade? frågade en av killarna mig efteråt. De straffades för det inträffade när det uppdagades och portades utan lön från platsen. Det kommunala fastighetsbolaget hade ingen aning om någonting, svarade de mig när jag ringde. Det här var dagarna efter att Rakhmat Akilov begått terroråd på Drottninggatan precis vid den tidning där jag då jobbade. Han kom också från Uzbekistan och hade försörjt sig som asbestsanerare. Men där upphörde alla likheter.

Skolan är Sveriges största arbetsplats. För barn är det obligatoriskt att vara här i tio år. Det är inte valfritt. Skolan ska vara en trygg plats för lärare likväl som elever. Den förebyggande arbetsmiljölagstiftningen gäller här, för både barn och vuxna.

”Vad har hänt med Sverige? Ni var ju världsledande, ett föredöme i förebyggande.” Jag glömmer aldrig hur deltagarna på en nordisk arbetsmiljökonferens frågade just så. Och hur tyst det blev. Jag vill minnas att det var i LO-borgen, högst upp med utsikt över den stillastående tågtrafiken. Det var norrmän, finländare och danskar. De ville veta hur det kunnat bli så här. Varför

Sverige halkat efter.

Dagen för Sveriges värsta masskjutning sändes på TV4 och ställde in min medverkan i *Efter Fem* där jag skulle ha kommenterat varför dödsolyckor i arbetslivet sker och inte utreds ordentligt. ”Med anledning av händelserna i Örebro”, skrev tv-kanalen. Det var strax innan omfattningen av det ofattbara stod klar för allmänheten.

Tisdag den 4 februari, dagen som ingen av oss kommer att glömma. Att ta med sig så många oskyldiga människor in i döden för ett missriktat hat finns inga ursäkter för. Men hur kan vi göra för att förebygga? Vad kostar utanförskapet? Alla slags utanförskap? Borde inte det vara vad vi som inte är närmast sörjande diskuterar. Förutom att låsa in eleverna? Hur öppnar vi upp för samtal?

Och.

Vad kostar tystnaden?

Läs mer av Elinor Torp:

[Läkaren Fredrik brännskadades som barn – nu räddar han andra](#)

[Varför gick Karolina under i skolan?](#)

Elinor Torp

Elinor Torp är prisbelönt journalist och har skrivit flera böcker. Hennes bok ”Rent åt

helvete" (Mondial) utkom i

maj 2023.

 Följ

Fler utvalda artiklar

Elinor Torp: Vad kostar utanförskapet?

 Elinor Torp skriver om tragedin i Örebro, utanförskapet i skolan – och om ett Sverige som brukade vara världsledande i förebyggande.

Recension: Moodysson erbjuder mörker utan riktning

 RECENSION • Vi:s recensent Björn Kohlström är inte imponerad av regissören Lukas Moodyssons återvändande till poesin.

Sveriges bästa och sämsta kulturministrar – vad blir Liljestrands arv?

 Kanske kommer framtida kulturministrar att tacka Parisa Liljestrand, skriver Ulrika Knutson.

Josefine Jinder: ”Festandet var inte så häftigt som i böckerna”

 Hon läser böcker som glorifierar dekadens och skriver musik om att vara nykär.

Quiz 87: Vem är artisten?

QUIZ • I veckans quiz söker vi en svensk artist.

Pija Lindenbaum: ”Jag var ingen vild unge, men jag var väldigt arg”

 Hon är aktuell med tre utställningar och i vår kommer en ny bilderbok. Vi träffar konstnären Pija Lindenbaum.

Recension: ”Fenomenal på att skildra alla smärtsamma skikt i klassresan”

 En av translitteraturens mest betydande röster är aktuell med en roman på svenska.

Vivian Gornick: ”Doris Lessing verkade bara se maktkamp hos katterna”

 BOKUTDRAG • Utdrag ur en obotlig omläsares memoarer.

”Jag skickades med barntransport till Sverige”

 ÖGONBLICKET • 80 år efter befrielsen av Auschwitz minns Else den brinnande synagogan i Braunsberg.

”Alice Munro skrev om dotterns övergrepp på ett sätt som gav henne Nobelpriset”

 Skildringar av sexuellt våld mot barn – verklighet eller fiktion?

Quiz 86: Vilken är prylen?

QUIZ • I veckans quiz söker vi en pryl.

Yukiko Duke: ”Det märkeligaste och vackraste jag har läst på länge”

 Yukiko Dukes bästa lästips för det nya året.

Kvalitetsjournalistik sedan 1913

Vi fångar vår tids stora frågor

Vad pratas det om just nu? Vad är du orolig för eller nyfiken på? Vi fångar vår tids stora frågor, oavsett om det handlar om klimat, mångfald, hot mot demokratin eller kulturens roll. Vi kommer också nära de mest intressanta människorna inom kultur och samhällsliv.

Vi slösar aldrig med din tid

Den tid du ägnar åt Vi ska vara en god investering. Därför strävar vi efter att alltid vara relevanta och ge något extra. Kanske ett skratt, ett ”Åh fan!” eller en tår i ögat. Vi kallar det för meningsfull underhållning.

Vi tror på human

Det finns demokrati i viktig kultur. I öv

Redan prenumerant?

Ja! Jag har ju den ”vanliga” tidningen. Hur läser jag Vi digitalt?

Vad roligt att du gillar oss! Du har självklart full tillgång till digitala Vi som prenumerant — men du måste skaffa dig ett konto först så att du kan logga in. **Du kommer igång nu, genom att aktivera ditt konto här.**

Vi ses!

Markus Wilhelmson, ansvarig utgivare

Vill du prenumerera på papperstidningen Vi? [Läs mer här](#)

Vi är en digital tjänst där medlemmar kan lyssna på och läsa kvalitetsjournalistik på webb och i app. Vi är också magasinet Vi som grundades redan 1913. Vi ges ut av Vi Media AB (556041-3790) som ägs av KF. Här kan du läsa mer om vårt företag och här är våra köpvillkor. Hoppas att du vill bli medlem.

Undrar du något mer?

Mejla: hej@vi.se

Klarna.

Faktura Delbetalning Konto Bank

